

Rog – presenečenja, iz katerih rojijo multitude

Lani decembra je na zaključni večerji samoiniciativno odstopil odgovorni urednik in *compañero* dr. Darij Zadnikar. Če je bilo slovo nepričakovano in hitro: »Ya basta!«, objem in že je sedel na letalu za Chiapas, pa je bil Darij petnajst let urednik Časopisa ter vanj pripeljal sedanje članice in člane uredništva. S svojim delom, teoretskimi, filozofskimi, epistemološkimi in uporniškimi izkušnjami, ki jih je delil z nami, je pomembno zaznamoval zbirko in uredništvo. Podobno je bil Časopis petnajst let prepoznaven po edinstveni obliki, ki jo je vsakič znova določal Jaka Modic, ter se odlikoval po igrivosti, s katero je sledil dinamiki angažiranih vsebin, ki smo jih sestavljali iz številke v številko.

Prvi meseci letos so bili za uredništvo naporni, saj smo si zadali vrsto novih sodelovanj in vsebin. Vendar bomo v tem uvodniku osvetlili predvsem tista sodelovanja in postajanja, ki so presenetila povprečno pomlad in rojila multitude tako prek našega uredništva kot prek vrste kolektivov, skupin, posameznikov in posameznic. Pomembni so bili trije dogodki, v katere smo se tako ali drugače vključili in ki so poživljajoči tako za revitalizacijo starega mestnega jedra in arhitekturno krajino, vzpostavljanje javnih prostorov, pretresanje umetnosti, angažiranje, mreženje novih družbenih praks in zlaganje subjektivitet kot za nove teoretske in praktične invencije, tako za študente in študentke kot za izbrisane, prebežnike, umetnike, teoretike ter druge delavke in delavce »po milosti«.

Prvi dogodek smo skupaj s kolektivom TEMP pripravili v okviru umetniškega projekta Pogovarjanja v Škucu. Drugega so organizirali prevajalke in prevajalci Političnega laboratorija, ki so tokrat že drugič (najprej ob izidu slovenskega prevoda *Imperija*, zdaj pa še *Multitude* pri ediciji @Politikon) v Slovenijo povabili enega temeljnih avtorjev sodobnih filozofij o moči in oblasti (*potentia*

FOTO: LEON MEGUŠAR

FOTO: GREJFRUT

FOTO: LEON MEGUŠAR

FOTO: SAŠA SPACAL

FOTO: MARTA GREGORČIČ

FOTO: IRENA WOELLE

in *potestas*) – Antonija Negrija ter vrsto drugih koordinatorjev in teoretikov, ki v evropskem in domačem prostoru pomembno soustvarjajo rojenje multitud. Kot tretji pomemben dogodek prištevamo zasedbo fordističnega monstuma v starem mestnem jedru – petnajst let zapuščeno tovarno Rog –, ki sta ga poskušala TEMP in Politični laboratorij ob Negrijevem obisku vzpostaviti kot alternativni kulturni center ter alternativno univerzo tipa *Colectivo situaciones*, kot jo poznajo avtonomne skupine urbanih, vendar upornejših mest. Lahko bi naštevali še druga pomembna rojenja v tej pomladi – od vrste akcij proti Centru za tujce v Gradišču (tik ob nekdanjem fašističnem lagerju Zdravščina, ki je deloval med leti 1942 in 1943 ob meji z Gorico), izida prevoda drugega Negrijevega dela *Vrnitev* do vrste predavanj, nastopov, koordinacij in akcij, ki so jih multitude rojile znotraj in onkraj obstoječih meja in omejitev ter se vse pogostejše stekale in stekle v Rogu, novem leglu nepokornih.

Prvi dogodek, festival Radostni upori v Latinski Ameriki je v napovedniku poleg raznolike avtonomne produkcije (dokumentarnih filmov o Mapučih v Argentini in bolivarijskem gibanju v Venezueli, glasbe, latino okrepčevalnice, zapatistične tržnice in kave Don Durito iz avtonomnih chiapaških kooperativ) oglašal tudi *Encuentro*: srečanje in klepet o novih družbenih gibanjih v Latinski Ameriki. Na srečanje se je odzvala široka publika neformalnih mrež, gibanj in kolektivov, ki so spontano sprožili diskusijo o temah, ki so jih sočasno raziskovalno in akcijsko pripravljali v TEMP – o alternativah v Ljubljani. Bolj kot o Latinski Ameriki, ekzotiki uporov, je zaživela diskusija o realnih možnostih za vzpostavljanje alternativnih, avtonomnih javnih prostorov v Ljubljani, ki bi vzpostavljali kanaliziranje in mreženje ustvarjalnih potencialov vseh, ki so jim sterilizirane postfordistične enklave zaprle prostore izražanj. TEMP – neformalna produkcija in samoorganizirane mreže delovnih skupin in posameznikov – je med 7. februarjem in 10. marcem mapiral in kartografiral staro mestno jedro. V galeriji Škuc je kolektiv postavil začasno interaktivno bazo, kjer so prek kreativne komunikacije, novih načinov mišljenja in ustvarjanja, mapiranja, maketiranja in kartografiranja iskali možnosti urbanih, zvočnih in drugih intervencij. Realizacijo njihove ideje naj bi materializirala posebna spletna stran, na kateri bi si lahko potencialni skvoter ali skvoterica izbrala in ogledala zapuščeno zgradbo ter se prek spleta tudi povezala z zainteresiranimi za zasedbo in alternativno izrabo javnega prostora.

Takrat se je rojenje začelo, nadaljevalo pa se je z vrsto diskusijskih večerov – eden takih je pokrival tudi umetnost in aktivizem –, katerih premisleke različnih avtorjev ponujamo tudi v tej številki. Rojenje mora upoštevati nepregledno število singularnosti, ki se povezujejo vsevprek in se samoorganizirajo. Tako se je začelo sodelovanje med umetnostjo, TEMP ter množtvom drugih kolektivov in posameznikov ter posameznic. Z nizanem idej in množenjem diskusij se je multipliciralo število udeležencev in udeleženek, ki so se vsebinsko, orga-

nizacijsko, ustvarjalno, idejno ali kako drugače vklapljali in pripenjali na mreže, v bežišnice rizomatičnega rojenja multitude. Začelo se je z nedolžno diskusijo v okviru festivala, končalo pa z radikalno univerzo, skupščinami in koordinacijskimi sestanki v zapuščenih prostorih fordističnega Roga, čistilnimi akcijami, sestanki izbranih, pripravami na manifestacije, vzpostavljanjem ateljejev in dnevnih plesnih delavnic.

Rog, propadajočo tovarno na koncu Trubarjeve ali objekt z najbolj idiličnim razgledom na Ljubljano, si je vsak/a zagrizen/a skvoter/ica že večkrat ogledoval/a. Kljub temu da ga je MOL pri odkupu leta 2002 registriral za izobraževalne in socialne dejavnosti, je stavba že petnajsto leto neizkoriščena in osamljena. Če je bila predstava o tem, da bi v Rog legalno vstopile različne skupine in v njem poskusile ustvarjati kritičen, angažiran, alternativni javni program, doslej zamisljiva samo kot potlačena želja, pa sta se z Negrijevim obiskom aktivirala tako TEMP kot Politični laboratorij, ki sta želela konferenco izvesti v Rogu. Seveda se je vse zataknilo pri formaliziranju pogodbe z MOL. TEMP je vstopil v 7000 kvadratnih metrov ter jih samoiniciativno usposobil za neodvisno produkcijo. Rog je odprl vsem zainteresiranim posameznikom in skupinam, ki se ukvarjajo z neprofitno dejavnostjo na različnih področjih. Ker sta se Negrijev nastop ter peturna diskusija zaradi nedoslednosti MOL morala realizirati na FDV, eni od valilnici novih ideologov in ideologij, je Negri Rogu namenil sobotno tiskovno konferenco. Tako je v soboto, 25. 3. 2006 otvoril alternativni program, tako z diskusijami kot s predstavami. Odtlej se je množenje vsebin, diskusij, koordinacij, predstavitev, skupščin itn. samo še povečevalo in multipliciralo.

Pred slabimi štirimi leti (11. julija 2002) se je zgodil poskus evikcije Avtonomne cone Molotov, ki je zapuščene in propadajoče prostore železniškega muzeja spremenila v alternativno mladinsko, skupnostno, kulturno-umetniško, družbeno in politično dogajanje, ki je evociralo antikapitalistične prakse in delovanja. AC Molotov je spontano prerasel v sinergije vseh gibanj, skupin in akcij, ki so se po letu 2000 množile in razširjale v Ljubljani in Sloveniji. Postal je središče ali stikališče dogajanj, mreženje poznanstev, izkušenj in vednosti. Šele z AC Molotovom se je odprl prostor komunikacije za antikapitalistične politike, diskusijo o solidarnosti, dialog o možnosti kreativnega delovanja. Zato je preraščal v subjektivitete novih elaboracij, ki so vzpostavljale podpore zatrtim in zaničevanim ter upore proti represivnim tradicijam, ideologijam in politikam. Na zaostrovanje ob poskusu evikcije so se odzvali institucije, društva, kolektivi, posameznice in posamezniki iz univerzitetnega, akademskega, kulturnega in umetniškega ter tudi medijskega in študentskega življenja. Sodelovali so prebivalci iz okolice in iz mesta, aktivistke in aktivisti iz sosednjih držav ter širše. Le redkokdo je prišel v avtonomno cono »po dolžnosti« (kot na primer varnostna služba G7 ter predstavniki državnih institucij). Večina je samoiniciativno prevzela branjenje avtonomne cone, pogosto kot oseben (ali kar institucionalen) projekt – bodisi s prinašanjem vode in hrane, organiziranjem filmskega festivala, uličnim gleda-

FOTO: IRENA WOELLE

FOTO: IRENA WOELLE

FOTO: MARTA GREGORČIČ

FOTO: MARTA GREGORČIČ

FOTO: MATEJ ZONTA

FOTO: IRENA WOELLE

FOTO: IRENA WOELLE

liščem, koncerti, materialnimi sredstvi, komentarji in drugimi zapisi bodisi s pravno, medijsko in drugačno solidarnostjo. Zasednice in zasedniki AC Molotova so sicer v letu dni po poskusu evikcije prostore zapustili – vendar sta bila prav njihov upor in izpostavljenost avtonomno mesto pomemben impulz za radikalizacijo in množenje uporov, avtonomne vednosti, kritike in refleksije približevanja NATO in EU, protivojnega gibanja, zahtev in akcij za spremembo migracijske in begunske politike, pozivov k politični odgovornosti za posledice političnih, gospodarskih in drugih odločitev itn.

Mimogrede, železnice so muzej še isti dan podrle in v nekaj dneh uredile parkirišče, ki zdaj že tretje leto sameva ob železniških tirih. Da se je na tem prostoru pred leti nekaj dogajalo, izpričuje le še kak na pol zabrisan grafit na zidovih in zgradbah okrog praznega parkirišča.

AC Molotov je nastal kot izraz pomanjkanja prostora za družbeno artikuliranje specifičnih ter mnogoterih vsebin in oblik. V preteklosti so javni prostori omogočali družbeno kohezijo kljub heterogenosti, enotnost skozi različnost prav zato, ker so bili stičišča raznovrstnih artikulacij družbenih praks. Kot taki so bili politični prostori, ki so določali družbeni tok delovanja. AC Molotov je evociral potrebo po invencijskih praksah antikapitalizma tudi za gibanja. Z avtonomno cono se je izkazalo (kot tudi v eklatantnem primeru zasedbe TR3 ob 13. obletnici izbrisa 26. februarja 2005 ter številnih drugih dogodkih), da javni prostor s transformacijami kapitalizma postaja vse manj nekaj, kar bi bilo v naprej dano in družbeno.

Ker vsaka družba za razvoj potrebuje javne prostore, je naša nenehna družbena potreba po njihovem vzpostavljanju. Zato moramo paziti, da jih negujemo tam, kjer so, in da jih odpiramo tam, kjer so se zaprli, – da jih razširjamo in implementiramo tam, kjer so po definiciji vedno bili, vendar so, še preden smo zares opazili, izginili. TEMP je v sodelovanju z vrsto skupin, kolektivov, mrež, posameznikov in posameznikov vzpostavil novo možnost za artikulacijo alternativnih političnih, kulturnih in družbenih praks. Ali bomo upravičili njihove potenciale za revitalizacijo Roga, pa je odvisno od naših dejanj in prispevkov, ki jih bomo prek različnih vhodov in pregrad vztrajno vnašali v okostje fordističnega monstuma, v skupščino, postajajočo subjektiviteto, iz katere se počasi kristalizirajo ideje skupnega in skupnosti. V Rogu zato ne nastajajo samo nova umetnost, nova politika, nove prakse in teorije – še bolj kot to – postajajo nova družbena razmerja, ki so diametralna kapitalističnim. Zato nove skupnosti, ki rojijo v Rogu, za MOL niso nevarne zaradi revitalizacije petnajst let zapuščenih prostorov, temveč zaradi rojenja novih in drugačnih oblik družbenega delovanja, povezovanja in sodelovanja.